

Gemersko-malohontské múzeum –
kultúrne zariadenie Banskobystrického samosprávneho kraja

PROGRAMOVÁ PONUKA NA FEBRUÁR 2020

 NIETO MAJSTRA NAD KOVÁČA...
VÝVOJ KOVÁČSKEHO REMESLA V GEMERI-MALOHONTE

10. 12. 2019 - 19. 3. 2020

Výstava predstaví vývoj kováčskeho remesla v Gemeri-Malohonte. Prostredníctvom fotografií, trojrozmerných artefaktov a sprievodných textov sa návštevník zoznami s tradíciou tohto kovospracujúceho remesla, ako jedného z najstarších odvetví ľudskej činnosti. Výstava sa zameriava na prezentáciu kováčskeho náradia, technológií, prácu vo vyhni, no i na sociálne a spoločenské postavenie kováča v dedinskom či mestskom spoločenstve. Vystavené sú keltské zbrane a nástroje z pohrebiska objavného pri obci Drňa, nástroje a zbrane z obdobia vrcholného a neskorého stredoveku, ale aj železné nálezy (sekery, motyka, torzo meča, železné okutie rýľa a pod.) objavené na bývalom komitátnom hrade Gemer, ktoré pravdepodobne pochádzajú z inventára stredovekej kováčskej dielne prevádzkovej na tomto hrade. Prezentované je vybavenie kováčskej vyhne spolu s výrobkami a prácou dedinských kováčov, ktorá bola v 19. a v prvej polovici 20. storočia zameraná najmä na výrobu a opravy poľnohospodárskeho a remeselného náradia, zhotovovanie kovania vozov, kočov, saní, na výrobu podkov, náhrobných krížov, rôznych pracovných nástrojov, prípadne sa venovali ich opravám. Časť výstavy je venovaná aj práci rómskych kováčov.

POTÁPAČSKÉ HODINKY ZO ZBIERKY PETRA FERDINANDYHO

 A HISTÓRIA MERANIA ČASU POD VODOU

12. 2. - 29. 3. 2020

vernisáž výstavy - 12. 2. o 15.00 hod.

Výstava návštevníkom predstaví viac ako 240 kusov potápačských hodínok zo zbierky Petra Ferdinandyho z Revúcej (potápač, inštruktor potápania, zberateľ, znalec problematiky potápania), pôvodného vlastníka zbierky historickej potápačskej techniky, ktorá je v súčasnosti v správe Gemersko-malohontského múzea. Súčasťou výstavy je tiež načrtnutie vývoja merania času pod vodou. Potápačské hodinky majú osobité postavenie medzi hodinkami. Extrémne podmienky (tlak vody, slané prostredie morskej vody, zhoršená viditeľnosť a podobne), pre ktoré sú určené, ich odlišujú kvalitou spracovania, osobitým dizajnom, istými funkčnými a konštrukčnými osobitosťami, od bežných hodínok. O mnohom vypovedá skutočnosť, že práve potápačské hodinky sú súčasťou

výstroje špeciálnych jednotiek armád mnohých krajín na svete. Nie náhodou aj československé legendárne potápačské hodinky *Prim Orlík* boli vyvinuté pre špeciálne jednotky *Československej ľudovej armády* (predovšetkým pre potápačov) v polovici 60. rokov 20. storočia. Týmto hodinkami výstava začína. Výstava naznačuje vývoj a podoby potápačských hodínok a je pomyselne zakončená švajčiarskymi *Luminox Navy Seal*, ktoré už desaťročia využívajú napríklad špeciálne jednotky námorníctva Spojených štátov amerických, ale i iných krajín sveta.

 VESMÍR OČAMI DETÍ
20. 2. - 19. 3. 2020

Výstava je tradičnou súťažnou prehliadkou výtvarnej tvorby detských prác žiakov základných a materských škôl okresu Rimavská Sobota s tematikou vesmíru. Odborná porota vyhodnotí a v čase vernisáže odmení najlepšie práce, ktoré postupujú do celoštátneho kola v Slovenskej ústrednej hvezdári v Hurbanove. Výstavu každoročne pripravuje Hvezdáreň v Rimavskej Sobote.

 DARY LÁSKY
19. - 20. 2. 2020

19. 2. 2020 o 16:00 hod.

Dary lásky - prednáška venovaná prejavom lásky v tradičnej ľudovej kultúre (Mgr. Ľudmila Pulišová a Mgr. Martina Oštrom Mareková)

20. 2. 2020 o 16:00 hod.

Medovníkové srdce - prezentácia spojená s tvorivou dielňou (vhodné pre deti od 5 rokov). Účasť je nutné nahlásiť vopred (kontakt: Martina Oštrom Mareková, marekova@gmmuzeum.sk, 047/56 32 741)

VSTUPNÉ: 1 €, deti do 6 rokov zdarma

PREDMET MESIACA FORMY NA PREDTLAČ VYŠIVKY

V zbierkovom fonde Gemersko-malohontského múzea sa nachádza 110 kusov drevených foriem používaných na predtlač výšivky. Ich veľkosť je rôzna, v závislosti od rozmerov ornamentu, pričom najmenšia forma má dĺžku 1,5 cm, najväčšia 13 cm. Motívy na nich majú podobu jednak rastlinných ornamentov – kvietkov, lístkov, úponkov, no na viacerých sú tiež ornamenty geometrické, najmä poloblúky, krúžky a špirály. Pomerne veľkú skupinu tvoria formy na monogramy, ktoré majú podobu väčšinou jedného dekoratívne tvarovaného veľkého tlačeneho písmena. Vyšívanými monogramami boli v mnohých prípadoch značené textilie, ktoré si dievčatá pripravovali ako súčasť svojej svadobnej výbavy.

Drevené formy používané na predtlač výšivky sú súčasťou zbierkového fondu múzea pomerne krátko. Prvé dve, pochádzajúce z Hnúšte, boli získané v roku 2006 a 2010. Veľkú zbierku foriem v počte 108 kusov múzeum získalo v roku 2019. Boli používané v Tisovci, v rodine Anny Čipkovej, rod. Holkovej (1894 – 1978).

Pre výšivku na Slovensku je príznačná pestrá škála ornamentov, odrážajúcich vzájomné vplyvy domáceho a zahraničného prostredia. V priebehu 2. polovice 19. storočia sa pomôckou pri vyšívaní stali, popri množstve tlačenej vzorníkov, tiež drevené formy slúžiace na predtlač výšivky. Formy majú podobu drevených hranolov nepravidelného tvaru, do ktorých vrchnej plochy sú vbité tenké pliesky ohýbané do tvarov jednotlivých ornamentov. Tie sa namáčali do indigovej farby a otláčali na tkaninu pripravenú na vyšívanie. Dané formy zhotovovali na objednávku remeselníci, v neskoršom období ich bolo možné kúpiť tiež v galantérnych obchodoch. Predtlačali sa pomocou nich ornamenty na ženské spodné košieľky, nočné košeľe, obliečky na vankúše, periny, na obrusy, obrúsky, uteráky, či utierky. Predtlačný motív sa následne vyšíval rôznymi typmi stehov, ako plný plochý, stonkový, krížikový, retiazkový...

Stála vlastivedná expozícia

Expozícia prezentuje prírodné a kultúrne dedičstvo regiónov Gemer a Malohont. Vystavené sú predmety z oblasti paleontológie, geológie, zoológie, archeológie, histórie, etnografie a výtvarného umenia – napr. nálezy kostí mastodonta, tapíra či nosorožca z paleontologickej lokality Kostná dolina pri obci Hajnáčka, pestrá kolekcia dermoplastických preparátov živočíchov, vzácne archeologické nálezy zo Včeliniec, Hodejova, Tornale i samotnej Rimavskej Soboty, zbierky dokumentujúce obdobie tureckých vpádov a stavovských povstaní, ukážky cechovej a kameninovej výroby a historického nábytku, ukážky ľudového bývania a odievania, výrobkov remeselníkov (hrnčiari, brdári, rezbári...) či umelecké diela zachytávajúce významné osobnosti a miesta Uhorska a regiónu Gemer-Malohont. Vzácnosťou je múmia egyptskej ženy z obdobia 1087 – 664 pred Kristom a vajce najväčšieho nelietajúceho vtáka žijúceho na Madagaskare vurona obrieho, ktorý vyhynul v 17. storočí. Prostredníctvom zvukového panelu si vypočujete žaby, cicavce a najrôznejšie druhy vtákov.

Expozícia Protifašistický odboj a SNP v Gemeri-Malohonte

Moderne koncipovaná expozícia ponúka komplexný pohľad na problematiku protifašistického odboja a Slovenského národného povstania v regióne. Prostredníctvom trojrozmerných predmetov, fotografického materiálu i audiovizuálnych prezentácií sú okrem reálií protifašistického odboja naznačené i podmienky pre jeho formovanie a dôsledky vzniku Slovenského štátu, Viedenská arbitráž či nemecká okupácia.

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!

Kontakt:

Gemersko-malohontské múzeum
Nám. M. Tompu 5, 979 01 Rimavská Sobota
tel.: 047/56 32 741, 56 32 730
fax: 047/56 32 730

e-mail: office@gmmuzeum.sk

Web: www.gmmuzeum.sk

Facebook: Gemersko-malohontské múzeum

Instagram: #gmmuzeum

Otváracie hodiny:

Pondelok   zatvorené
Utorok - Piatok   9:00 - 17:00
Sobota - Nedeľa   13:00 - 17:00
Počas letnej sezóny (jún-september)
otvorené v rovnaké dni do 18:00.

Vstupné:

Dospelí – 2 €
Deti, študenti, dôchodcovia – 1 €
Deti do 6 rokov, ZŤP – zdarma